

פרשת ואתחנן

ואהבת את ה' אלוקיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך (ו, ה)

ובכל מאדך - בכל ממונך, יש לך אדם שממונו חביב עליו מגופו לכך נאמר 'בכל מאדך' [רש"י].

עוד בדרך, בטיסה, חש אי נוחות בלתי ברורה, אך הוא לא הצליח להניח את אצבעו על הנקודה המטרידה אותו. שם האולם לא היה מוכר לו. כזמר ווטיק ופופולרי המוזמן לעיתים קרובות לשיר בחתונות, הכיר כמעט את כל האולמות הכשרים אשר ברחבי ארצות הברית, כולל אלו שבשיקגו, אליה מועדות פניו כעת. ובכן, זה אינו אומר דבר. יתכן שמדובר באולם חדש, שזה לאחרונה נפתח.

הוציא מכיסו את רשימת השירים ששלחה לו הכלה, אשר ניכר היה עליה כי הוכנה בתשומת לב מרבית. היא היתה מורכבת משירים מקובלים ביותר ממיטב המוזיקה החסידית העדכנית, כאלו שהוא שר בכל החתונות. לא היה בה שום דבר חשוד.

אבל משהגיע סוף סוף אל האולם, למד שלא לזלזל בתחושות הבטן שלו. ההורים שקיבלו את פניו היו גלויי ראש לחלוטין, והופעתם לגמרי לא מזכירה את הדמויות שהוא פוגש בדרך כלל. "אולי החתן והכלה הם בעלי תשובה", ניסה להרגיע את הפרפרים שהחלו לעופף בחרדה בקרבו. אך התקווה היתה קצרה מועד, עד לרגע שבו נכנס פנימה. האולם הבלתי מוכר התגלה כגן אירועים מפואר ויוקרתי. הקרואים סובבו בו מעדנות, מטורזנים ועדויים במיטב מחלצותיהם, מלהגים ומצחקקים, גלויי ראש כולם, ובתערובת מוחלטת. עיגולים שחורים החלו מרצדים לנגד עיניו של מנחם. הוא לא האמין שזה קורה לו. "הכל בסדר, כבוד הרבאי?" שמע קול מודאג לצידו. למזלו, הם שייכו את חיוורונו לטיסה המעייפת מניו יורק עיר מגוריו, ממנה נחת היישר אל האולם. "קוקה קולה או סבן אפ." "מים קרים, תודה". מנחם אילץ את ראשו להצטלל. לא חסרה לו עכשיו גם סצינה של התמוטטות בנוסף לשערוריה הבלתי נמנעת שתפרוץ כאן בקרוב. "זה לא הזמן לקרוס עכשיו!" גער בעצמו. קודם כל עליו לברר מה מתרחש כאן. איזו טעות איומה הביאה אותו למקום הכל כך לא מתאים הזה.

הכלה הופיעה והביעה שביעות רצון על שהגיע במועד. אז הם כן התכוונו אליו, הוא לא טעה בכתובת. בשארית קור הרוח שהצליח לגייס ביקש קודם כל לשוחח כמה דקות עם הכלה. היא היתה זו שהזמינה אותו, כך שהמפתח לפתרון התעלומה מצוי בידיה. הוא הובל לחדר צדדי, והכלה בליווי ההורים נכנסו אף הם. הוא לא הספיק לפצות פה. "אני כל כך מודה לך שטרחת והגעת לכאן" שטפו מילותיה בהתרגשות ובאושר. "כפי שאתה רואה", החלה לענות מעצמה על השאלה שטרם נשאלה "אני באה ממשפחה קונסרבטיבית. הקהילה שלנו שכיבדה אותנו בהשתתפותה המלאה בוודאי איננה קהל היעד הרגיל שלך. אבל אני אישית, אוהבת מאד דווקא את המוזיקה החסידית מן הסגנון האורתודוקסי, עד כמה שזה ממש לא מקובל אצלנו. נתקלתי פעם בדיסק כזה אצל חברה, והוקסמתי. אני מאד אוהבת מוסיקה, אך לא יכולתי לסבול את החומר המודרני המוצע היום לנוער. הזול והצעקני, המלל המלנכולי חסר התוכן, מקצבים שדומה כאילו הם בוקעים היישר מן הג'ונגל. לפתע גיליתי משהו מסוג שאף פעם לא הכרתי. מוסיקה נעימה ועדינה, מלאה חמימות ורגש מחד - & ושמחה ורוח חיים מאידך. הטקסטים הלקוחים מכתבי הקודש והתפילות, רוויי אמונה ותקווה שכל כך חסרים היום בעולם שלנו. זה כבש אותי. מזה זמן רב שאני מטפחת בליבי חלום: בחתונה שלי, ישיר חרדי אוטנטי במקום כל האלו. יהיה זה חידוש מרענן, וכולם יהנו. מתוך אוסף הדיסקים העשיר שלי בחרתי את האיש החרדי שמצא חן בעיני יותר מכולם, והדבר הראשון שעשיתי למחרת האירוסין היה להתקשר אליך. ההורים שלי קצת הופתעו מן הרעיון החדשני, אך אני בתם יחידתם, יקירתם ומחמד עיניהם, בשבילי יעשו הכל. ואם אני רוצה טעם יהודי יותר, אמיתי יותר, לחתונה שלי - בבקשה, שיהיה כך. אז באמת תודה שהגעת", סיימה את המונולוג הנלהב "מי

פרשת ואתחנן

יודע, אולי הקהל יתלהב, והתקדים הזה יהיה סימן טוב להמשך..."

ההורים חייכו מאוזן לאוזן, ומנחם חש עצמו כאבל בין חתנים, ליבו שוקע בקרבו מרגע לרגע. ה"ברוך" הזה גדול מכפי שחשב. חתונה קונסרבטיבית, לא כשרה בכלל על פי ההלכה, ריקודים מעורבים רח"ל--- איך נפל לכאן בכלל!?

"הרשי לי לשאול אותך משהו", אמר בשקט. "מה העניין?" נדרכה הכלה.

"כאשר התקשרת להזמין אותי לחתונתך, האם שאלתי אותך בקשר... כלומר, אה... האם ביררתי אם האירוע יהיה מעורב".

"לא", נדהמה הכלה, "לא זכור לי שדברנו על כך". "את בטוחה? לא שאלתי אם תהיה כאן הפרדה?"

"ממש לא. למה אתה שואל?" החיוך נמחה משפתייה, למראה הצבע שאזל מפניו. ובכן, הרגע הקשה הגיע. ריבונו של עולם, אנא אני בא? איך אני הולך לבשר עכשיו לכלה המאושרת והנרגשת הזו ש... שאני לא יכול לשיר בחתונה שלה.

המקום היה לחרדת אלוקים. את מקום החיוכים הרחבים תפסו צעקות עד לב השמיים. ההורים, אדומי פנים ועיניהם רושפות אש, נופפו בידיהם בזעם. החתן שתק, חיוור והמום, והכלה... היא בכתה בכי המרורים, ודמעוניה מכתומות את שמלתה הזוהרת. מנחם ישב שם בשפתיים מלבינות, כשאש וגפרית ניתכות על ראשו. הוא חש רצון עז להצטרף לבכיה של הכלה. כפי שהבין מראש, להוותו, הג'נטלמנים המנומסים והמהוקצעים שקיבלו את פניו כמעט בלעוהו חיים כאשר הבהיר להם שההלכה אוסרת עליו לחלוטין לשיר במקום בו מתקיימים ריקודים מעורבים. הוא ידע מספיק על התנועה הקונסרבטיבית אליה נקלע לגמרי בשוגג, כדי להבין עד כמה נושא "שוויון הזכויות" ו"מניעת אפליות" חרוט על דגלה בגאווה והתנשאות על האורתודוקסים "החשוכים והפנאטים" החיים כמו בימי הביניים. הוא לא יכול היה לבחור מקום גרוע יותר להסתבך בו בתקלה אשר כזו. איך יכול היה לשכוח דבר בסיסי כל כך? הן זהו הדבר הראשון שהוא דואג לברר כל אימת שמזמינים אותו להופיע במקום בלתי מוכר - האם האירוע יהיה כשר על פי כל כללי ההלכה ודרישות הצניעות. הוא יצטרך הרבה רחמי שמיים כדי לצאת מכאן בשלום. השאלה היא איזו כפרת עוונות יהיה עליו לעבור עד אז.

משניחר גרונם של המחותנים הנרגזים ועיניה של הכלה כבר היו אדומות לחלוטין, הצליח מנחם לנצל רגע של הפוגה כדי להתקשר מן הטלפון הסולולרי אל הרב איתו הוא מתייעץ תמיד. "אין מה לעשות", אישר הרב בקול רך אך החלטי. "יש כאן משום סיוע לדבר עבירה בעניין חמור שבחמורים של "אביזרייהו" רח"ל. ואם מדובר בחתונה הנערכת על ידי רבאי קונסרבטיבי, הרי הבעיה חמורה בכפליים, משום שיש בזה מעין הכרה - ולו גם עקיפה - במעשי הזיוף והמרמה הנוראים שלהם, דבר הכרוך בחילול ה' חמור, ה' ישמור". מנחם נד בראשו בעוגמה, את זאת הבין כבר מעצמו. אך מה עושים עכשיו?

"ובכן, אם אכן היתה זו שגיאה שלך בכך שלא ביררת את העניין מראש, הרי שיהיה עליך לפצות אותם, אם אכן ידרוש זאת, ואני מניח שהם אכן ידרשו, ועוד איך... חזק ואמץ", הוסיף הרב בקול מעודד, מעט חיזוק לא יהיה מיותר עכשיו בסיטואציה הקשה הזו. "נקלעת אכן למצב לגמרי לא נעים ולא קל, זה ניסיון של פעם בחיים, ניסיון גדול מאד, אך אני בטוח בחסדי השי"ת שתעמוד בו בגאון, זכור יש קונה עולמו בשעה אחת"...

בינתיים החליטו מארחיו המתוסכלים לנקוט בטקטיקה חדשה. עד מהרה הופיעה בחדר דמות מרשימה של גבר בגיל העמידה, מגולח למשעי ומחויט בקפידה. הנוכחים קיבלוהו בכבוד רב, והציגוהו לפני מנחם

פרשת ואתחנן

בתור ה"רב" של הקהילה.

מטעמי נימוס, אילץ מנחם את עצמו ללחוץ את ידו. סקירה חשאית לא העלתה ולו קצה זעיר של כיפה על קודקודו של הלה.

ליבו ניבא לו בעגמומיות כי עתה מצפה לו הרצאה ארוכה, אשר תעניק לו המחשה חיה לטיהור השרץ בק"ן טעמים מבית מדרשה של התנועה הקונסרבטיבית כ"פלורליזם" ו"ליברליזם", "שוויון זכויות" והתאמה לרוח הזמן. או, בתרגום חופשי לשפת בני אדם: איש הישר בעיניו יעשה. הוא לא טעה, כמובן. שעה ארוכה נאלץ לשבת ולהאזין לגיבובי הדברים, כשהוא אינו יודע אם לבכות או לצחוק. ה'רבאי' ערם את פלפוליו בלשון רהוטה ושפה עשירה ונמלצת. הוא יכול היה להיות משפטן מעולה. משסיים סוף סוף, ביקש באדיבות לדעת מה יש למנחם לומר על השיעור המאלף שהעניק לו בענייני נאורות וקידמה.

"הכל טוב ויפה", השיב מנחם בפשטות "מלבד בעיה בסיסית אחת. התורה משמיים היא, והלכותיה מחייבות כל יהודי, בכל עת ובכל שעה. בין אם זה קל ונוח ובין אם לאו. אם מדובר באיסור הלכתי מפורש, הרי שכל הטעונונים האחרים בטלים ומבוטלים כעפרא דארעא". עיניו של ה'רבאי' הוצפו בחרון. מזמן לא הושם כך ללעג ולקלס לעיני צאן מרעיתו.

"ובכן", מתאמץ לשלוט על קולו. "איך אתה מקבל אותו בלי לחשוב ובלי לשאול, ומבלי לתת לשום טיעון אינטלקטואלי והסבר הגיוני לחדור למוחך?"

"אין דת בעולם הדורשת כל כך הרבה לימוד ומחשבה, עיון והתעמקות בהלכותיה ומצוותיה, טעמיהן ומקורותיהן", השיב מנחם בשלווה אך בנחישות. "זוהי, אם לא אכפת לך, מה שאני עושה שעות ארוכות ביום כשאני מתעמק בלימוד הגמרא, שהיא האתגר האינטלקטואלי הכי גדול שקיים בעולם, כפי שיכול לומר לך כל מי שהתנסה. אבל כל זה - רק לאחר שאני מקבל על עצמי עול מלכות שמיים ואת כל דרישות ההלכה, בין אם אני מבין אותן בשכלי ובין אם לא. הרי על כך התעטרו בני ישראל במדבר בשני כתרים, משהקדימו נעשה לנשמע". מנחם לא היה בטוח שה'רבאי' יודע בדיוק על מה הוא מדבר, אך זה האחרון כבר ויתר לחלוטין על מסיכת האדיבות הקודמת שלמראית עין. פניו אדמו מזעם, באיבה בלתי מוסתרת סינן מבין שיניו: "ובכן, אם את זה אתה לא מוכן להבין, אז נדבר איתך בשפה אחרת". הוא עזב את החדר בחרי אף, ואת מקומו תפסו שני עורכי דין מחברי הקהילה. הם התיישבו ממולו בפנים קשוחות ועיניים קרות כקרח. "ובכן, אם אתה מתעקש לעמוד על דעתך, עשה כרצונך. אנו נודה לך אם תואיל לשחרר אותנו מנוכחותך ולעלות על המטוס בחזרה לניו יורק כמה שיותר מהר, אלא שזה יעלה לך ביוקר רב. עוד ניפגש בבית משפט. יהיה עליך לשלם את המחיר המלא על הפאנאטיות שלך. אנו נגיש נגדך תביעה משפטית שתוציא אותך נקי מכל נכסיך".

מנחם שמר על קור רוח. למזלו, הכין אותו הרב מראש לאפשרות כזו, ואף הדריך אותו איך לנהל עימהם את המשא ומתן.

"אני מסכים אתכם שעליי לפצות את המשפחה, ומוכן לעשות זאת. אך אם אתם מעוניינים דווקא להיפגש בבית המשפט, כדאי שתביאו בחשבון שגם אני אגיע לשם מלווה בעורך דין. לא יקשה עליי להוכיח לשופט כי אין המדובר בסתם גחמה פאנאטית שלי, כי אם באיסור מפורש, ידוע ומפורסם המגובה על ידי כל גדולי הפוסקים. אין זה סוד, אפילו בקרב הגויים, שיהודים חרדים מקפידים מאד על הפרדה מלאה בכל אירוע ציבורי. השופט עשוי אפילו לשאול אתכם מדוע לא חשבתם על כך מראש ולא דאגתם ליידע אותי לאן אני מוזמן. כידוע לכם, בקרב הציבור הכללי בארה"ב קיימת אהדה רבה וכבוד לשמירת המסורת, כך שיש סיכוי טוב שהשופט יקבל עמדה זו. הטענה הממשית היחידה שאתם יכולים לטעון נגדי תהיה מדוע לא ביררתי את העניין מראש, דבר שנבע משכחה או כפי שאפשר להגדיר זאת 'טעות אנוש'. ועל כך

פרשת ואתחנן

בית משפט עוד לא פוסק מיליונים. כך שאני חושב כי מוטב יהיה אם נגיע להסכמה כאן בינינו, מבלי להיגרר למערכת משפטית".

* * *

"בכמה אתה מוכן למכור לי אותה?" הפתיע הרב בשאלה כשהוא מחווה בידו לעבר פיסת הנייר עליה מספר בן חמש ספרות, אשר שימשה כקבלה על סכום הפיצויים ששילם מנחם אמש. מנחם פקח זוג עיניים נדהמות, עד שקלט את חיובו הרחב של הרב. "הבעיה היא, שכל חמודות תבל לא ישוו את ערכה של פיסת נייר זו. לא יכולת להכין לך צידה לדרך טובה יותר לאחרי מאה ועשרים. היתה לך הזכות לגרום לקידוש ה' גדול מאד, ולקיים את המצווה של"ואהבת את אלוקיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאודך". מנחם נד בראשו, אך מבטו היה עדיין מוטרד.

"מה העניין?" שאל הרב רכות. "זה לא ההפסד הכספי שמטריד אותי. באמת שלא. מדובר אמנם בסכום עתק עבורי, אך כסף בא וכסף הולך, על דברים שהם בגדר של אביזרייהו ד'יהרג ועל יעבור' שווה לשלם כל סכום שבעולם. וכל הביזיונות שספגתי שם - נו, שיהיה לכפרת עוונות. צערה הגדול של הכלה, זה מה ששובר את ליבי. היא לא היתה אשמה, היא בת ישראל תמימה, תינוק שנשבה, אשר בסך הכל רצתה לתת צביון מעט יותר יהודי לחתונה שלה, מבלי להעלות בדעתה איזו תסבוכת תיגרם כתוצאה מכך. והרי מגלגלים זכות על ידי זכאי, וגם ההפך, חלילה. במה חטאתי שנגזר עליי לגרום עוגמת נפש שכזו לכלה ביום חופתה."? הרב נשא אליו את עיניו המאירות. "גם עבודה זוהי זכות שתשפיע עליה ברבות הימים".

* * *

"שלום, כאן גברת סנדר משיקגו. האם כבודו זוכר אותי."? "שמך מוכר לי מאד", הודה מנחם, "התואילי לרענן את זכרוני"?
"ובכן, את החתונה שלי אתה בוודאי זוכר..."

"אווה, בוודאי!" כזה דבר לא שוכחים עד מאה ועשרים... בכי התמרורים של הכלה ביום חופתה עודנו חי בזיכרונו כאילו היה זה רק אתמול. "אני מקווה שהצלחת כבר לסלוח לי", אמר בזהירות. "ההורים שלי עדיין לא. אבל אני... ובכן, זה כבר סיפור אחר, אם עיתותיך בידיך כדי לשמוע אותו". "בוודאי!" מנחם היה אחוז סקרנות.

"ובכן, כך. בהתחלה זה באמת היה קשה. לא היה זה כל כך הכעס, כמו האכזבה, עמוקה וצורבת. אך עם הזמן החלה להחליף את מקומם תחושה עמוקה של... התפעלות, שהלכה וגברה ככל שחשבתי על כך יותר. את הורי לא יכולתי לשתף בתחושותיי אלו, הם היו כעוסים מדי. אך אצל בעלי הצעיר, מצאתי אוזן קשבת. בעצם, כך גילינו בתדהמה, גדלנו בקהילה שמליצות ודברי גבוהה גבוהה נישאו שם ברמה ובאין ספור דרשות, על מוסר וערכים ויושר ומצפון ומה לא. אך מעולם, אבל באמת מעולם, לא פגשנו שם ולו בן אדם אחד שיהיה מוכן לוותר למען עקרונותיו על... דולר אחד. הכל היה טוב ויפה, עד אשר נגעו הדברים לנוחותו האישית ותועלתו הפרטית של מישהו. או אז התגלו, מתחת לפני השטח או מעליו - מידות רעות ואגוצנטריות, תככים ושנאה ועוד גילויים מכוערים, למן ראשי ה'רבאייס' ועד אחרון החברים. ההלכה היהודית - אין צורך לומר - היתה שם כמין... פלסטלינה, שאפשר ללוש אותה ולעצב אותה בהתאם לרצון איש ואיש. כל אחד מוזמן לאמץ מה שמוצא חן בעיניו, ומה שלא - אפשר להשליך מן החלון, ואיש לא יאמר לו מה לעשות. זה נוח מאד למי שמחפש לו חיים קלים, בלי עודף נקיפות מצפון, אך לאנשים קצת יותר חושבים - הסתירות הפנימיות וחוסר העקביות מעוררים הרבה תמיהות ותחושה פנימית עמוקה

פרשת ואתחנן

שמאחורי כל המילים היפות מסתתר בלוף אחד גדול. ואז מופיע לפתע מישהו, ומצהיר בראש מורם ובלי לחשוש מאיש, כי התורה משמיים היא והלכותיה שרירות וקיימות בין אם אנו מבינים אותן ובין אם לא, אם זה קל ואם זה קשה. ובאה הצהרה זו, ומוטטה כמגדל קלפים את כל הבניינים שבנו ה'רבאייס' שלנו באוויר בפלפוליהם והתפתלויותיהם. משום האמת שבה, שהיכתה בפנינו ללא רחם. ואז התחלנו, בעלי ואני, שואלים את עצמנו מה יש בה, בהלכה יהודית זו, שאלו האוחזים בה מוכנים להפסיד הון תועפות, לספוג עוגמת נפש שכזו, להצטער באמת ובתמים בצערנו - ובלבד שלא לזוז ממנה. ואז התחלנו לגשש, להתעניין, לקרוא ספרים, להאזין להרצאות ולחפש כל חומר אפשרי שיעשיר את ידיעותינו על ההלכה, פרטיה וטעמיה. וכך מצאנו את עצמנו מתחילים לשמור שבת, כשרות, ועוד עניינים בסיסיים שגררו זה את זה. אנו עדיין בהתחלת הדרך, פסיעותינו איטיות ומהוססות, אך אנו מרגישים שאנו בכיוון הנכון". מנחם היה המום מכדי להגיב.

"אלא שעליי לומר לך, כי אנו עדיין איננו מוותרים... אתמול, חגגנו בשעה טובה ומוצלחת את ברית המילה של בנו בכורנו".
"אווה, מזל טוב!"

"תודה, תודה. מן הידע שרכשנו בשנה האחרונה, למדנו לדעת כי עלינו לערוך עבורו גם 'פדיון הבן'. ובכן, אם לא בחתונה - נשמח אם תכבד אותנו בהשתתפותך לפחות הפעם... אל תדאג - אנחנו כבר יודעים בדיוק מה נדרש. הזמנו אולם כשר למהדרין, הישיבה תהיה נפרדת לחלוטין - תוכל לשיר שם בלי כל חשש!"

מקור: ניצוצות